

Adam Warzel

AUSTRALIJSKI INSTYTUT SPRAW POLSKICH

Polacy w Australii

W latach 1947 – 54, przybyło z Europy do Australii około 50,000 polskich imigrantów, głównie uchodźców i byłych żołnierzy stacjonujących na Zachodzie. W wyniku tego, liczba Polaków w Australii wzrosła ośmiokrotnie.

Druga duża fala polskiej emigracji, szacowana na 25,000 osób, przybyła do Australii w latach 1980 – 1991, jednak od ponad 25 lat, liczba Polaków w Australii systematycznie maleje.

Polacy w Australii odnieśli niewątpliwy sukces zawodowy i plasują się powyżej średniej australijskiej jeśli chodzi o typ wykonywanego zawodu. W pierwszym pokoleniu imigrantów z Polski, aż 55% spośród zatrudnionych, pracowało na stanowiskach kierowniczych lub wykonywało prace wymagające specjalnych kwalifikacji (2011).

Zorganizowana Polonia Australijska

Przybywający po wojnie do Australii polscy imigranci, niemal natychmiast rozpoczęli budowanie podstaw życia organizacyjnego polonii australijskiej.

Ważną cechą zorganizowanej polonii australijskiej była jej spójność ideowa i antykomunizm. Delegatury Rządu Londyńskiego, odgrywały istotną rolę w mobilizacji polonii wokół naczelnego celu politycznego polskiego wychodźstwa jakim była niepodległość Polski.

Pierwsze duże pęknięcie w tym ideowym monolicie nastąpiło w 1989 roku. Sprawa dotyczyła stanowiska zorganizowanej polonii wobec wyborów z 4 czerwca 1989 roku. Wiele organizacji, w tym organizacje naczelne, uznały obrady Okrągłego Stołu za wyraz nieakceptowalnego kompromisu z komunistami i nawoływały do bojkotu wyborów, podkreślając że nie będą one całkowicie wolne. Inne organizacje, w tym solidarnościowe, poparły wybory 4 czerwca.

Polskie przemiany z 1989 roku zostały przyjęte z dużym zainteresowaniem przez australijską opinię publiczną. Australia oczekiwała informacji i komentarzy o Polsce i zwracała się po nie do zorganizowanej polonii. Ale podzielona i zdumiona tempem zmian w Polsce australijska polonia, nie była w stanie odpowiedzieć na te oczekiwania.

Aby sprostać tym wyzwaniom, w 1991 roku ukonstytuował się Australijski Instytut Spraw Polskich.

Australijski Instytut Spraw Polskich (AIPA)

AIPA została założona przez ludzi doświadczonych w pracy organizacyjnej, działalności medialnej i politycznej na rzecz demokratycznej Polski. Wielu z członków założycieli AIPy było w latach 80-tych bezpośrednio zaangażowanych w działalność pro-solidarnościową.

Jednym z pierwszych ustaleń AIPy była zasada, że będzie ona organizacją australijską a nie polonijną. Efektem tego podejścia było ustawienie Instytutu na poziomie partnerskim w kontaktach z australijskimi organizacjami, placówkami rządowymi czy uniwersytetami.

Pierwszym gościem Instytutu który przybył do Australii aby opowiadać Australijczykom o Polsce był Jan Nowak-Jeziorański. W ciągu 26 lat swojego istnienia, na zaproszenie AIPy odwiedziło Australię ponad 30 osób w tym m.in: trzech byłych premierów i wicepremierów Polski, trzech byłych ministrów spraw zagranicznych, były minister obrony narodowej, wybitni reformatorzy, legendarni obrońcy praw człowieka, bohaterowie wojenni, ekonomiści, reżyserzy filmowi i naukowcy.

Wszyscy opowiadali o nowej Polsce, o wielkich szansach ale i zagrożeniach stojących przed Polską i polskimi reformami. AIPA nawiązała kontakty z uniwersytetami, think-tankami, australijskimi politykami zainteresowanymi Europą i kwestiami post-komunizmu i australijskimi mediami.

W latach 2008 – 2015, z inicjatywy AIPy, australijski widz mógł oglądać retrospektywę czołowych polskich reżyserów filmowych.

Nowatorskim podejściem AIPy było i pozostaje organizowanie wizyt wspólnie z dużymi instytucjami australijskimi, przede wszystkim po to aby wprowadzić temat Polski do głównego nurtu debaty publicznej w Australii.

Dialog Polsko-Żydowski

Drugim obszarem działalności AIPy było zainicjowanie dialogu polsko-żydowskiego. Australia, a szczególnie Melbourne, stanowi bodaj największe na świecie, poza Izraelem, centrum osiedlenia polskich Żydów uratowanych z tragedii shoah. Mieszkający w Australii polscy Żydzi nie uczestniczyli w życiu zorganizowanej polonii australijskiej, pozostając poza obszarem rozmowy jaką prowadzili o Polsce Polacy. Stwarzało to niezdrową sytuację w której mieszkający obok siebie Polacy i Żydzi rozmawiali o Polsce osobno, co skutkowało powielaniem wzajemnych, negatywnych stereotypów.

Celem dialogu jest budowanie mostów pomiędzy obu społecznościami i wyjaśnianie często trudnych i bolesnych wydarzeń ze wspólnej 1000-letniej historii.

W ramach prowadzonego od 25 lat dialogu, na zaproszenie AIPy gościli w Australii, m.in. Władysław Bartoszewski, Jan Karski, Stanisław Obirek, Aleksander Skotnicki, Andrzej Folwarczny.

Największym osiągnięciem dialogu jest pokonanie barier we wzajemnej komunikacji. Mieszkający w Australii Polacy i Żydzi coraz chętniej chcą ze sobą rozmawiać i współpracować z zachowaniem szacunku dla drugiej strony.